

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 25/28983-1
Saksbehandler Kåre Kristiansen

Utvalg	Møtedato
Hovedutvalg for næring, kultur og miljø	25.09.2025

Bevilgning til kompetanseløft for kommuneplanlegging 2025 - 2027

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Det avsettes 800 000 kroner til prosjektet *Kompetanseløftet for kommuneplanlegging* for perioden 2025–2027. Midlene dekkes av fylkeskommunens omstillingsmidler, bevilget av Kommunal- og distriktsdepartementet over statsbudsjettet 2025, kap. 553 post 65a *Bistand og veiledning til distriktskommuner*.
2. Fylkeskommunen inviterer til samarbeid med Statsforvalteren i Agder, Distriktssenteret, KS og andre relevante aktører for å sikre en helhetlig og koordinert veiledning.

Vedlegg

Retningslinjer kap 553, post 65a Bistand og veiledning til distriktskommuner

Sammendrag

Agder fylkeskommune har fått omstillingsmidler for å styrke distriktskommunenes utviklingskapasitet fra Kommunal- og distriktsdepartementet. Fylkeskommunedirektøren anbefaler at kr. 800 000 bevilges til fylkeskommunens prosjekt *Kompetanseløft for kommuneplanlegging*. Prosjektet skal gi praktisk støtte og kompetanseheving til politikere, ledere og fagmiljø i kommunene, gjennom fire veiledningspakker målrettet henholdsvis plansystemet, samfunnsdelen, arealdelen og økonomiplanen. Målet er å gi kommunene best mulige forutsetninger for strategisk kommuneplanlegging før neste kommunevalg i 2027.

Saksopplysninger

Omstillingsmidler fra Kommunal- og distriktsdepartementet

Agder fylkeskommune har etter søknad mottatt omstillingsmidler fra Kommunal- og distriktsdepartementet over statsbudsjettet 2025. Til grunn for søknaden ligger at Bygland kommune har blitt en del av den statlige omstillingsordningen fra 2024. Fylkeskommunen står imidlertid fritt til også å bruke tildelte midler til andre kommuner, eksempelvis til bistand og veiledning av distriktskommuner. Ordningen er spesielt rettet mot kommuner med begrenset kapasitet og kompetanse. Målet er å styrke deres arbeid innen samfunnsutvikling og planlegging, jf. vedlegg.

Små og usentrale kommuner har utfordringer med utviklingskapasitet

Generalistkommuneutvalgets rapport NOU 2023:9 viser klart at små og usentrale kommuner har betydelige utfordringer med strategisk utviklingskapasitet herunder kommuneplanleggingen. Samtidig er behovet for nettopp dette økende. Utvalget peker på at slike kommuner har små og sårbare fagmiljø.

Rapporten anbefaler mer regional veiledning og koordinering, samt særskilt oppfølging for de distriktskommuner som har de største utfordringene.

I forkant av denne saken har fylkeskommunen hatt samtaler med tre mindre kommuner på Agder og KS Agder. Samtalene underbygger funnene i rapporten. Kommunene har særlig etterspurt:

- bedre regional koordinering av veiledningen
- bedre tilrettelegging av eksisterende kunnskap
- bedre verktøy for planlegging
- mer målrettet planfaglig opplæring for politikere og ledernivå.

Fylkeskommunens ansvar for planfaglige veiledning

Fylkeskommunen har etter plan- og bygningsloven et lovpålagt ansvar for planfaglig veiledning av kommunene.

Agder fylkeskommune har de siste årene jobbet med å utvikle sin planfaglige veiledningsrolle og blant annet lansert et arealregnskap og et kompetanseløft for samfunnsplanlegging. Kommunene har gitt gode tilbakemeldinger på disse tiltakene.

Noen av tilbakemeldingene er også dokumentert i Forvaltningsrevisjonens rapport *Bærekraft i Agder fylkeskommune*. Ved behandlingen av rapporten vedtok fylkestinget at fylkeskommunen skal - *prioriterer arbeidet med at kommuneadministrasjoner og -politikere på Agder får kunnskap om og forståelse for rollen arealregnskapet bør spille i areal- og naturforvaltningen*, jf. sak 5/25 i fylkestinget 25. februar 2025.

Prosjektbeskrivelse: Kompetanseløft for kommuneplanlegging

Kompetanseløft for kommuneplanlegging er avgrenset til grunnelementene i kommuneplanleggingen:

- det kommunale plansystemet
- kommuneplanens samfunnsdel
- kommuneplanens arealdel
- handlings- og økonomiplan

Formål:

- Gi små og mellomstore kommuner på Agder best mulige forutsetninger for strategisk kommuneplanlegging fra og med neste kommunevalg i 2027.
- Praktisk støtte og kompetanseheving for politisk og administrativ ledelse samt fagmiljø i kommunene.
- Rammer for en samordnet regional veiledning.

Innhold og leveranser:

Hovedleveransen er fire veiledningspakker for kommuneplanlegging. Hver veiledningspakke skal være tilpasset de ulike grunnelementene i det kommunale plansystemet:

En veiledningspakke for plansystemet.

Pakken skal tilby en helhetlig ramme for kommuneplanlegging og hovedmålgruppen er politisk nivå og administrativ ledelse.

Leveranser i pakken kan være:

- Videreutvikling av diskusjonsopplegg om plansystem og 4-årshjul
- Utvikling av kurs i kommunikasjons- og prosesskompetanse og juss og lokalpolitiske skjønn.

Tre veiledningspakker tilpasset samfunnsdel, arealdel og økonomiplan.

Pakkene skal inneholde konkrete hjelpemidler tilpasset de ulike plantyper og hovedmålgruppen er kommuneplanleggerne.

Leveranser i de tre planpakker kan være:

- Tilrettelagt kunnskap:
 - Videreutvikling av arealregnskap som verktøy for arealplanleggingen
 - Videreutvikling av Agdertall som digital portal for planrelevant kunnskap.
 - Utredning av regionale løsninger for levemarkssoner og fortetningsanalyser.
 - Utredning av annen tilrettelagt kunnskap etter behov.
- Andre planverktøy:
 - Videreutvikling av maler for planprosesser og årshjul
 - Utredning av digitale innspillsløsninger for arealinnspill og politikermul for arealregnskap
 - Videreutvikling av eksisterende opplegg for politiske verksteder
- Kompetanse: politikeropplæring tilpasset plantypen, fagseminarer i planfaglige nettverk.

Organisering:

Arbeidet ledes av avdeling for samfunn, plan og miljø, med en prosjektleder og en arbeidsgruppe for hver av de fire veiledningspakkene. Arbeidsgruppene settes sammen av rådgivere fra ulike deler av organisasjonen, slik at nødvendig kompetanse og erfaring blir representert.

Eksterne konsulenter engasjeres til delleveranser. Det vil i hovedsak være arbeid med utredninger av levekårssoner og fortetningsanalyser i tillegg til planlegging og gjennomføring av kurs.

Leveransene skal videreutvikles i samarbeid med sentrale aktører:

- KS Agder
- Statsforvalteren i Agder
- Distriktssenteret.

Vurderinger

Agder fylkeskommune har de seneste årene styrket sin planfaglige veiledningsrolle, blant annet gjennom utvikling av arealregnskap og et kompetanseløft for samfunnsplanlegging. Ved å bruke midlene bevilget fra Kommunal- og distriktsdepartementet får fylkeskommunen mulighet til å forsterke og videreutvikle dette pågående arbeid. Prosjektet er i samsvar med kravene og intensjonene i tildelingsordningen.

Funnene i fra Generalistkommuneutvalget, samtaler med kommuner på Agder og Forvaltningsrevisjonens rapport *Bærekraft i Agder fylkeskommune* gir et tydelig grunnlag for et kompetanseløft rettet inn mot distriktskommuner – og viser at tiltak som bygger strategisk kompetanse og kapasitet, er nettopp det kommunene etterspør.

Regionplan Agder 2030

Gjennomføring av Regionplan Agder 2030 avhenger av at kommunene jobber systematisk og helhetlig med kommuneplanleggingen. Prosjektet *Kompetanseløft for kommuneplanlegging* skal bidra til dette.

Økonomiske konsekvenser

Arbeidet gjennomføres innenfor eksisterende rammer. Midlene fra post kap. 553 post 65a brukes til å dekke kostnader til eksterne konsulenter som skal engasjeres til spesifikke delleveranser.

Konklusjon

Prosjektet *Kompetanseløft for kommuneplanlegging* gir en mulighet til å styrke og systematisere fylkeskommunens rolle som veileder i kommuneplanleggingen. *Kompetanseløftet for kommuneplanlegging* vil gjøre distriktskommunene i Agder bedre rustet til planlegging og utvikling. Ved å møte kommunenes strategiske kompetansebehov gir prosjektet et konkret, målrettet og evidensbasert bidrag.

Kristiansand, Klikk eller trykk for å skrive inn en dato.

Tine Sundtoft
Fylkeskommunedirektør

Kristin Tofte Andresen
fylkesdirektør